

Obesitas is in de eerste plaats een sociaal probleem

Brieuc Van Damme
Fellow

De Britse krant The Times noemt obesitashaat boudweg het nieuwe racisme. Ook wij konden niet aan deze beschuldigingen ontsnappen toen het artikel “Obesitas, een ecologisch misdrijf?” in La Libre Belgique verscheen. De ecologische kost van obesitas aan de kaak stellen is tegenwoordig blijkbaar voldoende om voor nazi en andere zeer onsmakelijke wezens uitgemaakt te worden.

De zogezegde redenering van de zogezegde obesitashaters luidt als volgt: Zwaarlijvig zijn verantwoordelijk voor hun gewichtsprobleem, het gewichtsprobleem voor een klimaatprobleem, dus zijn zwaarlijvigen verantwoordelijk voor het klimaatprobleem. Maar dit syllogisme gaat natuurlijk niet op.

Uit historisch onderzoek blijkt dat de gemiddelde man en vrouw vanaf 1700 systematisch groter en zwaarder zijn geworden. Dit heeft veel te maken met enkele landbouwrevoluties waardoor meer calorieën beschikbaar werden voor de hongerige en magere bevolking. Uit meer betrouwbare cijfers voor de Verenigde Staten blijkt tevens dat de toename van het

Obesitas is in de eerste plaats een sociaal probleem

gemiddelde gewicht tussen 1909 en 1970 niet het gevolg is van een toenemende consumptie van calorieën. Integendeel, analyses tonen aan dat de dagelijkse inname van calorieën daalde van 3500 in 1909 naar 3100 in 1970 om dan snel toe te nemen tot ongeveer 4000 in 1998. Onderzoekers schrijven bovendien één tiende van de gewichtstoename van de Amerikaanse bevolking sinds 1970 toe aan het permanente dalen van het reële minimuminkomen (-50% over de periode van 1968 tot 2007) omdat net armere gezinnen goedkoop en bijgevolg ongezond voedsel consumeren. Hieruit blijkt duidelijk dat naast de beschikbaarheid van calorieën ook andere factoren een rol spelen in de toename van obesitas op lange termijn. De toename van obesitas valt immers samen met enkele markante technologische veranderingen. In de rijke economieën is 70% of meer van de werknemers

Obesitas heeft dringend nood aan een maatschappelijke en politieke aanpak, multidisciplinair en op alle bestuurlijke niveaus.

momenteel actief in de diensteneconomie, wat in de praktijk neerkomt op computer- of loketwerk, en kampt gemiddeld een kleine 50% met overgewicht. Intussen zijn sectoren zoals de landbouw, industrie en bouwnijverheid dermate geautomatiseerd of technologisch ondersteund dat ook deze werknemers veel minder krachtinspanningen dienen te leveren in vergelijking tot pakweg in 1950. Waar vroeger de werknemer betaald werd om fysieke inspanningen te leveren en een groot deel van zijn inkomen diende te besteden aan het vervangen van de verbruikte calorieën, verbruikt de huidige werknemer in de diensteneconomie amper meer calorieën dan niet-werkenden in rust. Ook de huishoudelijke taken en activiteiten zijn minder zwaar geworden als gevolg van technologische innovaties (wasmachines, stofzuigers,...) terwijl zelfs de kleinste verplaatsingen worden afgelegd met de wagen.

Obesitas is in de eerste plaats een sociaal probleem

Amerikaanse onderzoekers concludeerden in 2002 dat de gemeten gewichtstoename van de laatste decennia voor 60% kan toegeschreven worden aan vraagfactoren zoals de beperking van fysieke inspanningen op de werkvloer en thuis. De overige 40% schrijven de onderzoekers toe aan het toegenomen aanbod van voedsel (vooral in zijn meest ongezonde vormen), en aan de (relatieve) prijsdalingen van voedsel sinds de jaren '50.

De huidige werknemer in de diensteneconomie verbruikt dus amper extra calorieën en kan bijkomende calorieën aankopen tegen een relatief lage prijs. Dezelfde werknemer moet wel een deel van zijn of haar vrije tijd opofferen om fysiek actief te kunnen zijn. Het verbranden van calorieën door fysieke inspanningen heeft dus een aanzienlijke opportuniteitskost. De onderzoekers concluderen dus overtuigend dat vooral technologische, economische en sociale

factoren een verklaring bieden voor de huidige obesitasproblematiek en zijn historische evolutie.

Het individu opereert natuurlijk niet alleen als passief onderwerp binnen het maatschappelijk kader. We nemen allemaal beslissingen die soms goed, en soms minder goed voor ons zijn, en waarvan we de gevolgen redelijk goed kunnen inschatten. De verantwoordelijkheid van de obesitasproblematiek volledig in de schoenen van het individu schuiven is met andere woorden even fout als de rol van het individu volledig ontkennen.

Maar obesitas is in de eerste plaats wel een sociaal probleem. Sociale problemen vergen een maatschappelijke en politieke aanpak. Dus obesitas heeft dringend nood aan een maatschappelijke en politieke aanpak, multidisciplinair en op alle bestuurlijke niveaus. Dit syllogisme gaat mijn inziens **wel** op.

Brieuc Van Damme

*verschenen in La Libre Belgique
van 19/02/2010*

Onafhankelijke denktank en doetank voor duurzame economische groei en sociale bescherming.
"Think-tank" et "do-tank" indépendant pour une croissance économique et une protection sociale durables.

Itinera Institute VZW-ASBL
Boulevard Leopold II Laan 184d - B-1080 Brussel - Bruxelles
T +32 2 412 02 62 - F +32 2 412 02 69
info@itinerainstitute.org www.itinerainstitute.org